

Jaarverslag
**Welstands-
en Monumenten-
commissie**
2019-2020

Den Haag 19 juni 2021

Dit verslag is opgesteld ter kennisgeving aan de Gemeenteraad van Den Haag conform artikel 12b, derde lid van de Woningwet en artikel 9.14 van de Bouwverordening. De Welstands- en Monumentencommissie van Den Haag legt in dit document verslag van de door haar verrichte werkzaamheden in 2019 en 2020.

Colofon

Redactie

Afdeling Monumentenzorg & Welstand

Tekst

Afdeling Monumentenzorg & Welstand

Ontwerp

IM VormCommunicatie

Drukker

Van Deventer bv

Oplage

500 exemplaren

Met dank aan

Medewerkers afdeling Monumentenzorg & Welstand, architecten en opdrachtgevers.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, op openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van auteur.

De afbeeldingen/artist impressies in dit jaarverslag zijn geen bouwtekeningen maar artistieke sfeerimpressies. Het werkelijke resultaat kan in alle opzichten afwijken van de afbeeldingen. Aan deze afbeeldingen kunnen daarom op geen enkele wijze rechten worden ontleend.

Inhoud

.4	Voorwoord wethouder
.6	Voorwoord voorzitter
.8	De Welstands- en Monumentencommissie
.12	De leden van de Welstands- en Monumentencommissie
.23	+ Projecten
.101	+ Terugblik 2015-2018
.110	Cijfers

Voorwoord wethouder

door Martijn Balster
wethouder Wonen, Wijken en Welzijn

Bouwen, verbouwen, bijbouwen en inbouwen, het hoort er allemaal bij om in ons mooie Den Haag de bestaande woningvoorraad ‘bij de tijd’ te houden en om aan de nog altijd groeiende vraag naar fatsoenlijke en betaalbare woonruimte te voldoen. De Welstands- en Monumentencommissie levert een belangrijke bijdrage aan de afwegingen die horen bij de ontwikkeling van de stad. Daarbij gaat het niet alleen om het bewaken van de esthetische kwaliteit van een gebouw of een dakkapel op zichzelf. Minstens zo belangrijk is dat nieuwe toevoegingen zich zorgvuldig verhouden tot en laten inspireren door het Den Haag dat er al is.

De commissie wordt vaak aangesproken op haar verantwoordelijkheid ten aanzien van het uiterlijk van de stad. Zowel van de historisch gegroeide stad, als van de nieuwe lagen die worden toegevoegd. Tijdens een plenaire vergadering of collegiaal overleg beoordeelt de commissie niet alleen de architectuur en de bouwkundige details, maar ook of het ontwerp in de ruimtelijke en architectonische context van de wijk past. Van stedenbouwkundige inpassing tot kleurgebruik wordt gekeken of een ontwerp een positieve bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van de stad is.

Grootschalige nieuwbouw is maar een deel van wat er in Den Haag gebeurt. Transformatie van beschermde monumenten, duurzaamheidsmaatregelen of kleinere initiatieven zoals bijvoorbeeld dakopbouwen zijn even belangrijk. Deze dakopbouwen, die momenteel veelvuldig worden aangevraagd, zijn een groot en belangrijk onderdeel van het commissiewerk. De zogenaamde nieuwe ‘vierde laag’ van Den Haag zou je kunnen zien als een van de grote binnenstedelijke verdichtingsopgaven van Den Haag.

Er worden jaarlijks veel bouwplannen ingediend, die in de meeste gevallen getoetst worden aan de Welstandsnota. 20 % hiervan wordt besproken in de openbare vergadering van de commissie. De commissie wordt daarbij ondersteund door de medewerkers van de afdeling Monumentenzorg en Welstand. De overige plannen worden door de adviseurs van de afdeling Monumentenzorg en Welstand beoordeeld, zelfstandig of ter voorbereiding voor de commissie.

Het zoeken en bediscussiëren van de juiste balans tussen de dynamiek van het vernieuwen en het koesteren van de bestaande stad, is de kern van het werk van de commissie. Dat is nooit een gemakkelijke afweging en ik wens ze ook de komende tijd weer alle wijsheid toe die ze daarvoor nodig zullen hebben.

Voorwoord voorzitter

door Marianne Loof

namens de Welstands- en Monumentencommissie Den Haag

Voor u ligt het verslag van de Welstands- en Monumentencommissie over de jaren 2019 en 2020. Het toont een selectie van de door ons beoordeelde plannen in die periode en geeft inzicht in de wijze waarop wij de rol van onafhankelijke ruimtelijke adviseur van het College van B&W van Den Haag de afgelopen tijd hebben uitgeoefend. Met een bevlogen en divers team van architecten, landschapsarchitecten, stedenbouwers en erfgoed-specialisten uit de voorlinie van het werkveld, buigt de commissie zich over de vraag hoe de ambities van de stad verwezenlijkt kunnen worden in de uiteenlopende bouwprojecten die worden voorgelegd. Dit verslag is een weerspiegeling van de laatste ontwikkelingen in de gebouwde omgeving, in al haar verscheidenheid en gelaagdheid.

Tegelijkertijd markeert het verslag in zeker zin een einde van een tijdperk. We staan immers aan de vooravond van vergaande verdichting, vergroening en verduurzaming binnen de stadsgrens. Dit gaat samen met de komst van de omgevingswet. De grootte van deze uitdagingen moet niet onderschat worden en vragen om veel inzet van de gemeentelijke diensten. Integrale kwaliteitstoetsing en het onafhankelijk deskundigenadvies zijn cruciaal om de ruimtelijke kwaliteit van de stad te kunnen borgen en zelfs verbeteren.

Persoonlijk is dit voor mij een goede gelegenheid om te reflecteren op de uitdagingen die voor ons liggen en de rol die de commissie daarin de komende jaren kan vervullen.

De Welstands- en Monumentencommissie

De Haagse Welstands- en Monumentencommissie is een brede commissie.

De onafhankelijke leden adviseren het college van burgemeester en wethouders. De commissie adviseert als welstandscommissie over het uiterlijk en de plaatsing van bouwwerken en gebruikt daarbij de Welstandsnota Den Haag 2017 als toetsingskader.

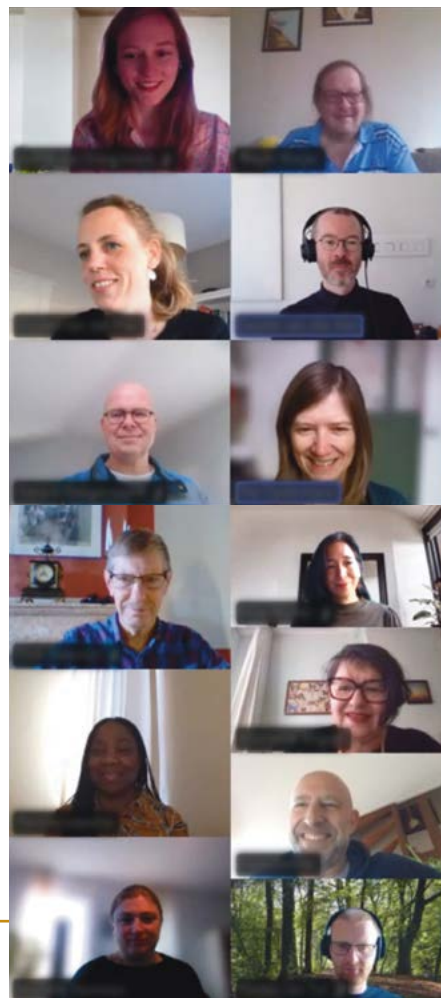
Als monumentencommissie adviseert de commissie over de aanpassing van beschermde monumenten, over de impact van verbouw en nieuwbouw op de beschermde stadsgezichten en over de bescherming van nieuwe monumenten en stadsgezichten. Waar mogelijk is het advies van de commissie het resultaat van een geïntegreerde welstand- en cultuurhistorische beoordeling. De brede adviesrol van de Welstands- en Monumentencommissie vraagt een brede samenstelling. Naast architecten zijn ook deskundigen op het gebied van monumenten en cultuurhistorie, stedenbouw en landschap en openbare ruimte lid

van de commissie. Deze samenstelling is de voorwaarde voor een geïntegreerde beoordeling.

De deskundigheid en de onafhankelijkheid van de commissie wordt ook ingezet voorafgaand aan de formele advisering. De commissie voert collegiaal vooroverleggen met architecten en is een gesprekspartner voor bijvoorbeeld de gemeentelijke monumentenadviseurs en de afdeling Stedenbouw & Planologie. De deskundige op het gebied van landschap en openbare ruimte vertegenwoordigt de commissie in de gemeentelijke Adviescommissie Openbare Ruimte (Acor).

In de periode 2019-2020 zijn vier nieuwe leden benoemd. Marianne Loof is benoemd als voorzitter van de commissie, Franz Ziegler en Karen van Vliet als stedenbouwkundigen en Joris Molenaar als deskundige op het gebied van monumenten en cultuurhistorie.

De periode 2019-2020 was ook om een andere reden een dynamische periode. De eerste vergadering na de aankondiging van de eerste coronamaatregelen, de vergadering van 18 maart 2020, was meteen een digitale vergadering. De rest van 2020 heeft de commissie op afstand vergaderd, hebben architecten op afstand toegelicht en hebben belanghebbenden op afstand ingesproken.

Afdeling Monumentenzorg en Welstand

De hamerstukkenlijst en de Kan-bepaling

Een deel van de advisering door de commissie wordt ambtelijk voorbereid door de adviseurs van de afdeling Monumentenzorg & Welstand en in de vergadering van de commissie vastgesteld. Daarnaast zijn er bouwplannen en beginselplannen die worden beoordeeld door de adviseurs van de afdeling Monumentenzorg & Welstand of door de afdeling Vergunningen & Toezicht. Deze

beoordelingen los van de commissie worden mogelijk gemaakt door de zogenaamde Kan-bepaling (artikel 6.2, eerste lid van het Besluit omgevingsrecht). Met dit artikel kan het college van burgemeester en wethouders besluiten een deel van de bouwplannen en beginselplannen ambtelijk te toetsen aan de Welstandsnota. Op 16 december 2014 is deze mogelijkheid met een collegebesluit ingevuld.

De leden van de Welstands- en Monumentencommissie

De afgelopen twee jaar zijn er vier nieuwe leden benoemd. In april heeft Marianne Loof de voorzittershamer overgenomen van Rens Schulze. In juli zijn vervolgens Karen van Vliet en Frans Ziegler benoemd tot stedenbouwkundig lid en is Joris Molenaar toegevoegd als expert monumenten. Gevraagd is wie ze zijn, hoe zij Den Haag zien vanuit hun eigen expertise en hoe zij hun rol in de commissie zien. Aan de hand van deze vragen vertellen zij hun verhaal.

Leden 2015-2016-2017-2018

Marianne Loof (voorzitter)	17 april 2020	- heden
Rens Schulze (voorzitter)	14 februari 2014	- 6 februari 2020
Karen van Vliet	15 juli 2020	- heden
Frans Ziegler	15 juli 2020	- heden
Joris Molenaar	15 juli 2020	- heden
Wijnand Galema	18 april 2018	- heden
Philomene van der Vliet	18 april 2018	- heden
Olivier Graeven	27 januari 2017	- heden
Gus Tielens	27 januari 2017	- heden
Jaap van den Bout	6 juni 2014	- 6 juni 2020

Over iets minder dan een jaar zal de nieuwe omgevingswet in werking treden en moet Den Haag een omgevingsvisie op tafel hebben liggen. De uitdagingen zijn omvangrijk, met urgente thema's als vergroenen, verdichten en verduurzamen. Ook het adviseren over ruimtelijke kwaliteit zal ingrijpend veranderen. In het voorjaar van 2020 nam Marianne Loof het voorzitterschap over van Rens Schulze.

Marianne Loof

In wat voor stad willen we leven?

Als partner van LEVS architecten werkt ze op dagelijkse basis volop mee aan de stad van morgen. De nieuwe stedelijke uitdagingen van verdichten, vergroenen en verduurzamen zijn inmiddels een grote expertise geworden, in binnen- en buitenland. Marianne ziet duurzame ruimtelijke kwaliteit als een collectieve verantwoordelijkheid. Tussen 2011 en 2017 gaf ze in Amsterdam, ook als voorzitter, leiding aan de transformatie van de Commissie voor Welstand en Monumenten naar de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Daarbinnen denkt nu een aparte 'integrale commissie' al in een zeer vroege fase van de planvorming mee met initiatiefnemers.

'Goede omgevingskwaliteit' is een van de kerndoelstellingen van de omgevingswet. Wat is dat en hoe realiseer je dat?

De kern van ruimtelijke kwaliteit is samenhang. Het gaat niet slechts om de geveltjes maar om het weefsel van erfgoed, stedenbouw, landschap, architectuur, openbare ruimte, verduurzaming en verdichting. De stad is groot en ingewikkeld. In dit systeem moet elk plan ingebed worden en de vraag is telkens: hoe en op welk moment kun je kwaliteit toevoegen. Ik wil absoluut voorkomen dat we elkaar aan het eind van de rit aankijken en ons, om Adriaan Geuze te citeren, afvragen: wie heeft dit besteld? De politiek legt terecht grote ambities op tafel, daar hoort een vroegtijdige belangenafweging en inspirerende kwaliteitstoets bij waar initiatiefnemers en ontwerpers wat mee kunnen.

Na zes jaar voorzitterschap in Amsterdam, hoofdstad en toch ook een beetje wereldstad, met de grachtengordel, het toerisme en de ambities van een metropoolregio, kom je nu naar Den Haag: waarom?

In eerste instantie had ik me weer helemaal op mijn eigen bureau gestort, waar we werken aan verdichten binnen de bestaande stad, verduurzaming van gebouwen en het vergroenen van de leefomgeving. Toen de vacature in Den Haag voorbij kwam werd ik enthousiast van de kans hier weer op een net andere manier aan bij te dragen. Den Haag is een historische stad met verdichting en hoogbouw op een aantal dynamische locaties, zoals de Binckhorst en het CID. Maar wat de stad ook kenmerkt en uitdagend maakt is de grote rol die aan de markt gegeven wordt in de stedelijke ontwikkeling. Juist vanwege de aankomende omgevingswet zal de gemeente zich anders moeten opstellen. Dat interesseert mij. Tegelijkertijd zit ik

hier iets meer op de concrete advisering en iets minder in de beleidsrol dan in Amsterdam.

Duurzaamheid hoort natuurlijk bij die laatste ontwikkelingen. Weet een Welstands- en Monumentencommissie daar raad mee?

Uiteraard. Hoe we onze historische binnensteden meer klimaatadaptief en zelfs circulair maken terwijl we zoveel moeten bouwen is echt een puzzel. We zijn er enorm op gebrand dat er vanuit de gemeente aandacht is voor klimaatoplossingen in stedenbouw en plannen voor de openbare ruimte. Maar ook binnen de commissie is die focus is heel belangrijk. Het college denkt na over een specifieke positie voor een duurzaamheidsexpert in ons team. Gelukkig hebben we op dit moment al veel expertise op dit gebied, met diverse (landschaps-)architecten die intensief aan klimaatvragen werken. Nu al sturen we bij ingediende projecten sterk op

deze thema's aan. Eigenlijk vind ik dat we vergroening en natuurinclusief bouwen als volwaardige welstandscriteria moeten zien, geborgd in de welstandsnota! Ik denk aan robuuste daktuinen met goede beplanting, groene gevels, groene hagen tussen woningen en ruime natuuroevers. Pas dan kan je daadwerkelijk invulling geven aan de klimaat-ambities van de stad.

Welk thema wordt in Den Haag volgens jou over het hoofd gezien?

De vierde laag. Vergeleken met Amsterdam en Rotterdam is Den Haag een relatief lage stad. Omdat ze bovendien voor een groot deel uit particulier eigendom bestaat en de druk op de stad toeneemt, is het aantal aanvragen voor dakopbouwen de afgelopen jaren enorm gestegen. Ze zijn per stuk misschien klein, maar het zijn er wel heel veel. De beschermde stadsgezichten en de uitgebreide opbouwrechten staan met elkaar op

gespannen voet. Dit heeft veel meer aandacht, zoals ook verderop in dit verslag benadrukt wordt door Karen van Vliet.

De overstap naar een integrale commissie is je bekend.

Hoe zie je dat in Den Haag voor je?

In Amsterdam werd al langere tijd nagedacht en gewerkt aan een integrale omgevingsvisie, met pilotstudies en de Commissie Integrale Ruimtelijke Kwaliteit als antwoord. Den Haag moet nu in een korter tijdsbestek een grotere ontwikkeling doormaken. Dat is geen sinecure. Maar het is nodig, en vraagt van iedereen inzet. Gelukkig heeft de huidige commissie al een zeer integraal karakter. De leden zijn enorm gedreven en geëngageerd aan de stad en de opgaven van de toekomst. Disciplines als stedenbouw, cultuurhistorie, landschap en architectuur zijn sterk vertegenwoordigd. Ondanks die integrale samenstelling en de hoge

verwachtingen van onze adviezen ervaren we het huidige systeem soms als frustrerend. De commissie is maar een kleine schakel in het geheel van gemeentelijke diensten die samen sturing moeten geven aan de ontwikkeling van de stad als bouwwerk. Toch zijn wij het die vaak de ongelukken zien wanneer rondom de omgevingsvergunning plannen voorgelegd worden. Wij zien het hele spectrum aan plannen die binnen de bestaande kaders en processen ontstaan. En die sluiten lang niet altijd aan op de ambities die de gemeente voor het publieke belang en de stad heeft uitgesproken. Wij hebben als geen ander inzicht in waar het in de keten misgaat. Of het nu gaat over dakopbouwen in het beschermd stadsgezicht, over het volbouwen van binnenterreinen in Scheveningen of over hoge torens in het Laakkwartier: we kunnen steeds pas aan het eind inhoudelijk in gesprek gaan met de gemeente en initiatiefnemers.

Ik zie graag dat we veel eerder kunnen adviseren over waar er andere keuzes gemaakt kunnen of moeten worden.

Maakt dat de processen niet nodeloos ingewikkeld? De welstand is toch een toetsingscommissie?

Ingewikkeld, uiteraard zou ik bijna zeggen, maar zeker niet nodeloos. Het echte doel is immers dat de abstracte omgevingsvisie op een goede manier vertaald wordt in de daadwerkelijk gebouwde omgeving. Wanneer je met die visie in gedachten en vanuit expertise en ervaring met stedelijke projecten vroeg in een proces kan bijsturen krijg je gewoon meer kwaliteit aan het eind. Dan ben je opgewassen tegen de snelheid van de markt en de veelvoud aan overlappende thema's.

Je hebt het nadrukkelijk niet over de welstandscommissie alleen, waarom is dat?

Omdat we in een andere wereld leven dan die waarin de welstandscommissie haar oorsprong vond. Het zijn geen langzame, iteratieve processen meer tegenwoordig. Gemeentes broeden niet meer eindeloos op nieuwe wijken buiten de stadsgrens. Nu komt er gewoon ergens een stukje grond vrij en plots is daar een initiatief waar de gemeente een mening over moet hebben. Midden in de bestaande stad. En dan moet je wel je antwoord klaar hebben. Dat antwoord moet vervolgens niet door ieder voor

zich gegeven worden, maar over de hele linie helder zijn. Ik gebruik wel vaker de metafoor van een kralenketting: pas als alle kralen in de ketting goed aan elkaar vastzitten blijft ze stevig zitten. Dat geldt voor ruimtelijke kwaliteit net zo! Pas als je omgevingskwaliteit ziet als een ketting van kralen, waarbij elke kraal vast zit aan een andere, wordt het bijvoorbeeld mogelijk om ook in het lage Den Haag van nu én flink de hoogte in te bouwen én een fijne, leefbare stad te houden die nog heel lang mee kan.

Mijn naam is Karen van Vliet, stedenbouwkundige. Na tien jaar als ontwerper bij de afdeling Stedenbouw van de gemeente Rotterdam te hebben gewerkt, ben ik sinds vijftientig jaar met mijn eigen stedenbouwkundig ontwerp bureau BGSV actief in zowel steden als dorpen, met een grote verscheidenheid aan projecten.

Karen van Vliet

Sinds drie jaar ben ik zelfstandig stedenbouwkundig adviseur en in 2020 trad ik aan als commissielid van de Haagse Welstands- en Monumentencommissie. Ik ken de stad goed, omdat ik opgroeide in Leidschendam. In Delft studeerde ik af op een herontwerp van de badplaats Scheveningen en de eerste grote klus van BGSV was het ontwerp van het Masterplan voor Leidschenveen. Den Haag is een compacte, lage stad met contrasterende stedenbouwkundig-architectonische ensembles (de pruiken- en petten-stad), waarin de dichte woon- en werkgebieden dooraderd worden door kwalitatief hoogwaardig stedelijk groen: van het Haagse parkenstelsel tot de lommerrijke lanen en de vele groene pleinen. Ik werkte mee aan de Structuurvisie 2020, en ken maar al te goed de voorgeschiedenis van de discussie over verdichting vandaag.

Als lid van de commissie leid ik de vergadering van het deel van de commissie waarin de kleine bouwplannen worden behandeld, waaronder de dakopbouwen. Deze zogenaamde 'vierde laag' blijkt een stille, maar krachtige verdichtingsmotor! Kijkend naar de ruimte die de bestemmingsplannen bieden om door de hele stad nog een toplaag te bouwen, hebben we het over misschien wel over de grootste ontwerp opgave van Den Haag. De beschermde stadsgezichten en de uitgebreide opbouwrechten in de bestemmingsplannen staan met elkaar op gespannen voet. In de komende tien jaar ligt er daarmee een enorme verrommeling van het straatbeeld op de loer. Om de beschermde stadsgezichten daadwerkelijk te beschermen, stuurt de commissie primair op een samenhangend straatbeeld, middels de

in 2018 vastgestelde nota. We richten ons op de totstandkoming van generieke, zorgvuldig gematerialiseerde en gedetailleerde dakopbouwen, die als precedent werken voor navolgende opbouwen. Dat gaat nu nog goed. Maar om op de lange termijn ruimtelijke kwaliteit te borgen hebben we een meer integrale visie en werkwijze nodig. Met de afdeling stedenbouw en planologie en monumentenadviseurs zouden we scherper willen beoordelen waar een extra laag of accent wel en waar echt niet mogelijk is. Nu is

de technocratische benadering van bestemmingsplannen en zonnestudies leidend. We moeten zorgen dat de prachtige architectonische tijdsbeelden die onze stad rijk is op de schaal van een hele straat of een heel blok beter gewaarborgd kunnen worden. Daarvoor hebben niet alleen wij maar ook ontwerpers en indieners behoefte aan inzichtelijke opbouwkaarten en historische analyses van gebiedskarakteristieken. Om daarmee uitgedaagd te worden om waardevolle concepten te ontwikkelen

voor deze meervoudige uitdaging van verdichten en vergroenen voor stedelijke leefbaarheid in een veelal monumentale context.

De drive van de commissie om dit te bereiken maakt me optimistisch over de komende periode.

De vierde laag: ‘misschien wel de grootste ontwerpogave van Den Haag’

Fotograaf: Thijs Wolzak

Mijn naam is Franz Ziegler. Ik ben partner in het bureau Ziegler|Bran-derhorst stedenbouw en architectuur. Na mijn studie aan de TU Delft, werkte ik eerst als architect en leerde daarna het vak stedenbouw in de praktijk, bij een zeer ervaren stedenbouwkundig bureau.

Franz Ziegler

Mijn interesse en expertise ligt dan ook op de ‘middenschaal’, daar waar stedenbouwkundige concepten en strategieën worden gematerialiseerd in gebouwen en buitenruimteontwerpen. In het samenspel van vele partijen die betrokken zijn bij het maken van de stad, kan ik verschillende rollen aannemen: stedenbouwkundig ontwerper, supervisor, stadsmaker, plantoetser, didacticus en architect. Mijn proceservaring is daarbij zeer belangrijk, maar mijn focus ligt altijd op resultaat, het maken en het cruciale detail. Lid zijn van de Welstands- en Monumentencommissie van De Haag vind ik bijzonder eervol en ook erg interessant werk. Door het beoordelen van een veelheid van zeer uiteenlopende plannen en het opbouwend adviseren met een ervaren team van experts, leer ik Den Haag kennen van binnenuit.

Ik geniet van slimme analyses en de dialoog die aanzet tot inspiratie en verdieping. Ik houd van tactisch resultaatgericht adviseren. Het onderzoeken en ontdekken van deze stad in mijn rol als commissielid, is mij de eerste 8 maanden zeer goed bevallen.

Mijn naam is Joris Molenaar. Na mijn studie architectuur aan de TU Delft, met bijzonder aandachtsgebied architectuurgeschiedenis, ben ik in die stad een eigen architectenbureau begonnen dat nu gevestigd is in Rotterdam. Restauraties en herbestemmingen van 'jonge monumenten van bouwkunst' en historisch onderzoek hebben mijn expertise op het gebied van cultuurhistorie verder gevormd en uitgebouwd.

Joris Molenaar

Naast mijn architectenpraktijk is al vroeg het deelnemen aan adviescommissies voor welstand en monumenten deel van mijn werk gaan uitmaken. Vanuit dat gezichtspunt is Den Haag een interessante en bijzondere stad, met een rijke historie vanaf de Grafelijke zalen tot en met het regeringscentrum van het koninkrijk en de vestiging en uitbreiding van de Tweede kamer aan toe. Maar ook de rijke twintigste-eeuwse architectuur met een eigen Art-Nouveau periode, de stadsuitbreidingen in de Nieuwe Haagse School stijl en de bijzondere wederopbouwarchitectuur van wijken als Zuidwest of Mariahoeve, het zijn alle Haagse erfenissen die de stad onderscheidend maken tot wat zij nu is. De unieke cultuurhistorie van de Hofstad is steeds de context waar binnen planinitiatieven getoetst worden.

Dit geldt zowel voor ogenschijnlijk kleine opgaven als de dakopbouwen van 'de vierde laag van Den Haag' (ook in beschermde stadsgezichten), als voor de renovatie van het monumentale Binnenhof. De commissie is de hoeder van erfgoedwaarden. Maar ziet er ook op toe dat deze unieke Haagse kwaliteiten goed benut worden bij nieuwe ontwikkelingen. Het gezamenlijk tot een genuanceerd, gewogen advies komen, gebaseerd op argumenten vanuit de diverse expertises van de commissieleden, is mij tijdens dit eerste jaar in de Haagse commissie bijzonder opgevallen.

+ Projecten

.01	Abrikozenstraat 191	.24	.22	Madepolderweg ongd.	
.02	Acaciastraat 81	.26		hoek Madesteinweg	.72
.03	Altingstraat 219	.28	.23	Nieuw Rozenburgstraat ongd.	.74
.04	Apeldoornselaan 219	.30	.24	Noordpolderkade 163	.76
.05	Brugsestraat 79	.32	.25	Orchideestraat 26	.78
.06	De Savornin Lohmanplein 3	.34	.26	Perenstraat 103	.80
.07	Deltaplein ongd.	.36	.27	Plaats ongd.	.82
.08	Diamanthorst 183	.44	.28	Prinses Beatrixlaan 5	.84
.09	Dintelstraat 46	.46	.29	Rijswijkseweg 17	.86
.10	Duinweg 35	.48	.30	Rozenstraat 46	.90
.11	Fahrenheitstraat 335	.50	.31	Saturnusstraat ongd.	.92
.12	Hellingweg 98	.52	.32	Utrechtsebaan - Boslaan	.94
.13	Hellingweg ongd.	.54	.33	Van Speijkstraat 47A	.96
.14	Herengracht 21	.56	.34	Waldeck Pyrmontkade 872	.98
.15	Hollanderstraat 55 en 57	.58			
.16	Houtrustweg 2A	.60			
.17	Laan van Nieuw Oost-Indië 14-16	.62			
.18	Laan van Nieuw Oost-Indië 123-127	.64			
.19	Laan van Nieuw Oost-Indië 179	.66			
.20	Laan van Poot ongd. thv Tortellaan	.68			
.21	Leyweg ongd.	.70			

Abrikozenstraat 191

Ontwerp : Architectenbureau Otto Das

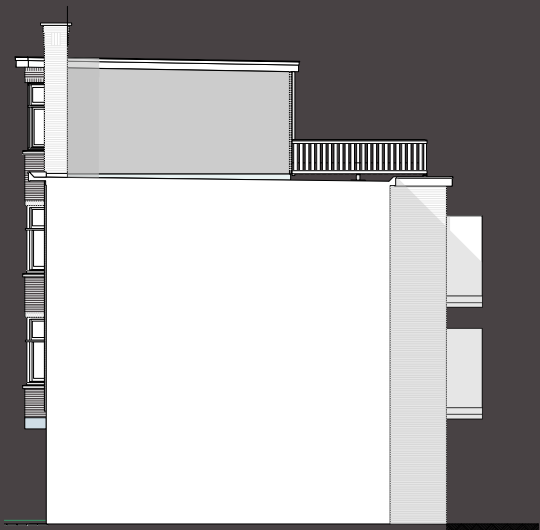
Deze dakopbouw in de Vruchten-en Heesterbuurt is een goed voorbeeld van 'weiterbauen'.

De bestaande architectuur is op een zo zorgvuldig mogelijke wijze voortgezet waardoor een vanzelfsprekend geheel ontstaat, dat ogenschijnlijk oorspronkelijk zo ontworpen is.

Hier is niet alleen de gevelindeling, maar ook de bestaande detaillering en verfijning in het metselwerk in de dakopbouw voortgezet. In deze dakopbouw hebben de geldende eisen ten aanzien van ventilatie, isolatie en constructie niet tot een stijlbreuk tussen oud en nieuw geleid. Het smalle venster in de zijgevel en het kleine venster in de achtergevel geven de dakopbouw net dat eigene.

Acaciastraat 81

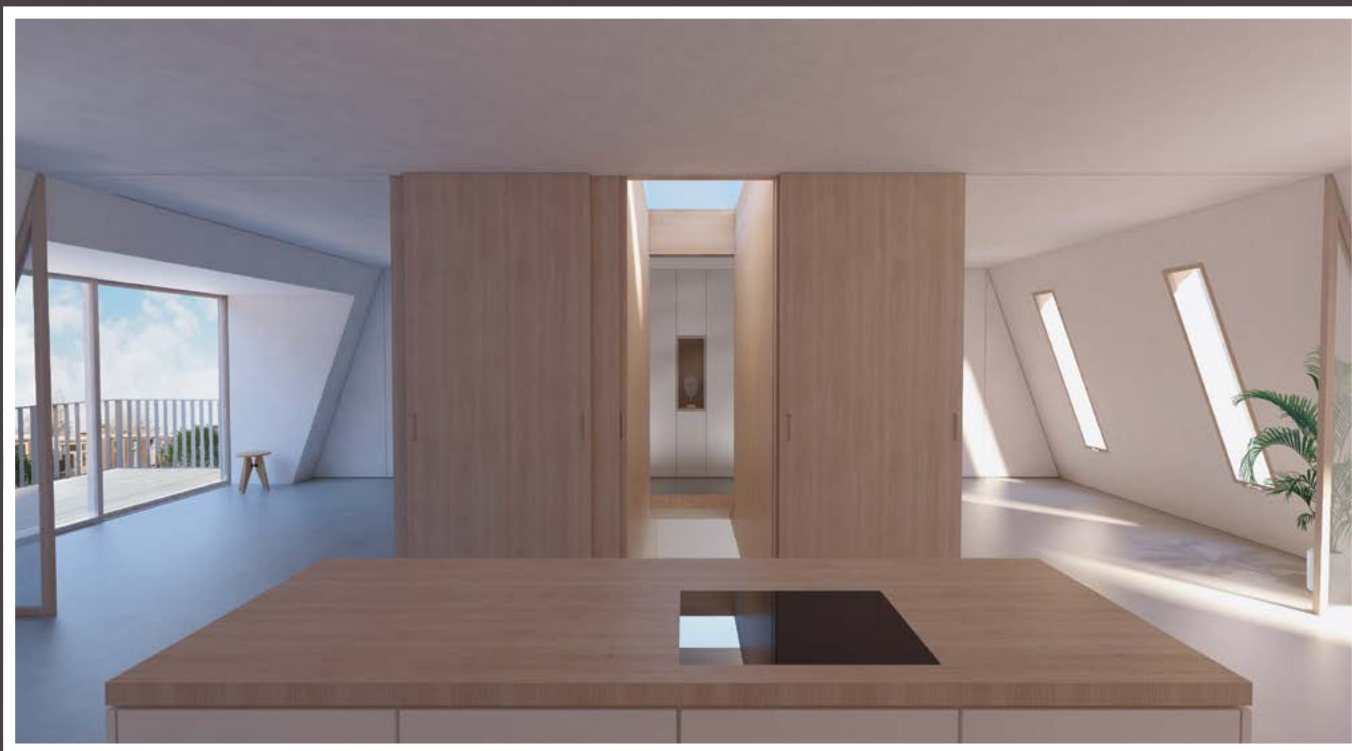
Ontwerp : BZR Studio en Studioschaeffer architecten

In deze smalle straat in de Bomenbuurt doet zich de bijzondere situatie voor dat door de Haagse bezonningsnorm de dakopbouwmogelijkheden op een asymmetrische wijze in het bestemmingsplan zijn opgenomen. Aan de overzijde van de straat moet een dakopbouw met een setback gerealiseerd worden. Om ervoor te zorgen dat het symmetrische gevelbeeld hierdoor niet te zeer wordt verstoord is er gevraagd om een dakschild.

Met de contrasterende dakopbouw is gezocht naar een zo goed mogelijke balans tussen individuele woonwensen en het continueren van de dakopbouw over het bouwblok. Het neutrale zink met het sprekende bloemvenster zal bij herhaling een nieuwe eenheid geven, waarbij het bloemvenster voor een nieuwe ritmiek in het gevelbeeld zorgt, zonder die van de bestaande erkers te overstemmen.

Altingstraat 219

Ontwerp : Studio Schelling

Met de voorliggende contrasterende dakopbouw is een goede balans gevonden tussen voortborduren op bestaand en het toevoegen van een nieuwe laag.

Bij de bestaande gevelopbouw wijkt ter plaatse van de portieken de gevel terug en is deze hoger dan bij de rest van het bouwblok. Deze bijzondere gevelopbouw vroeg om een terughoudende dakopbouw. Met een verspringende setback en een ondergeschikte doorlopende daklijn wordt op een natuurlijke wijze een nieuwe laag in de vorm van een transparante kroonlijst aan de bestaande architectuur toegevoegd.

Apeldoornselaan 219

Ontwerp : Studioschaeffer architecten

Op de kruispunten rond de Apeldoornselaan en Voorthuizenstraat hebben de hoekpanden in de bestaande situatie een hoogteaccent. De gevel en de dakrand zijn verhoogd en in de gevels zijn gemetselde 'torentjes' boven de portieken toegevoegd, die dit hoogteverschil versterken.

De benadering van de voorgestelde dakopbouw waarbij de bestaande terugliggende gevel, inclusief hoogteaccent, wordt doorgemetseld en de open/dicht verhouding wordt doorgestempeld levert een homogene hoekoplossing op. De geprononceerde dakrand refereert mooi aan de bestaande horizontale belijning van de gevelwand. De hoek blijft bijzonder en als hoek herkenbaar. Een zorgvuldige hoekoplossing die als voorbeeld kan dienen voor de overige hoekpanden met een gemetseld hoogteaccent.

Bestaand

Nieuw

Toekomst

Brugsestraat 79

Ontwerp : CNCPT A

De villa maakt onderdeel uit van een stedenbouwkundig en architectonisch ensemble van 4 vrijstaande en 5 twee-onder-een-kap villa's. Het ensemble heeft in zijn vormgeving duidelijke Bauhausinvloeden. Het ensemble wijkt hiermee af van de gangbare Nieuwe Haagse School architectuur in deze wijk. Het betreft een zeer gebalanceerd ontwerp met sterk gelede volumes met een logische hiërarchische ordening, die alle ter hoogte van de tweede verdieping een setback hebben.

De verschillende nieuwe toevoegingen aan de villa, waaronder een uitbouw en een extra bouwlaag, zijn gerelateerd aan de bestaande karakteristieke en uitgesproken architectuur. De opbouw hecht zich subtiel en organisch binnen het algehele ontwerp onder ander door de setback, de grafische bewerking van de gevelbekleding en de steengrijze kleurstelling.

De uitbouw op de begane grond is in één lijn met de voorgevel gelegd en in vormgeving en materialen familie van de bestaande architectuur. De gemetselde tuinmuur wordt gecombineerd met een luifel in de taal en belijning van de bestaande architectuur van het pand en als een natuurlijke toevoeging hieraan.

De Savornin Lohmanplein 3

Ontwerp : Paul Architectuur

Kiosken zijn vaak door hun ligging van alle kanten benaderbaar. Dat vergt een bepaalde aanpak bij het ontwerpen ervan, omdat alle gevels even belangrijk zijn.

Bij het wijzigen van de bestaande kiosk is gekozen voor een alzijdig gebouw, voor een belangrijk deel transparant en met een opvallende luifel rondom.

De kiosk krijgt de uitstraling van een paviljoen, wat op deze prominente groene locatie een belangrijke kwaliteitsverbetering betekent. Ook de zorgvuldig en consequent uitgewerkte vormgeving draagt hieraan bij.

Deltaplein ongd. – Nieuw Kijkduin

Ontwerp : KOW architecten, ZZDP, van Egmond architecten, Inbo en Tconcept

Nieuw Kijkduin is een combinatie van winkels en horeca, een boulevard en zeven appartementengebouwen. Het architectonische concept was het realiseren van een nieuw stuk stad, met de variatie en diversiteit van een stad, met door verschillende architecten ontworpen gebouwen. De basis van ieder gebouw is een plint met commerciële functies. Deze plinten vormen een structuur van winkelstraten en pleintjes, die met brede trappen tussen de bebouwing verbonden zijn met de nieuwe boulevard.

De zeven appartementengebouwen zijn getekend door vijf architecten. Deze architecten hebben elk in een eigen stijl ontworpen, maar binnen een aangegeven palet van materialen en kleuren om een samenhangend stuk stad te realiseren en Nieuw Kijkduin een herkenbare sfeer te geven. In de besprekingen met de architecten heeft de commissie steeds de eigenheid van de gebouwen op zichzelf en de samenhang onderling benadrukt. Bijvoorbeeld door kritisch te kijken naar generieke oplossingen, maar een hoge kwaliteit van de materialen voor alle gebouwen te vragen.

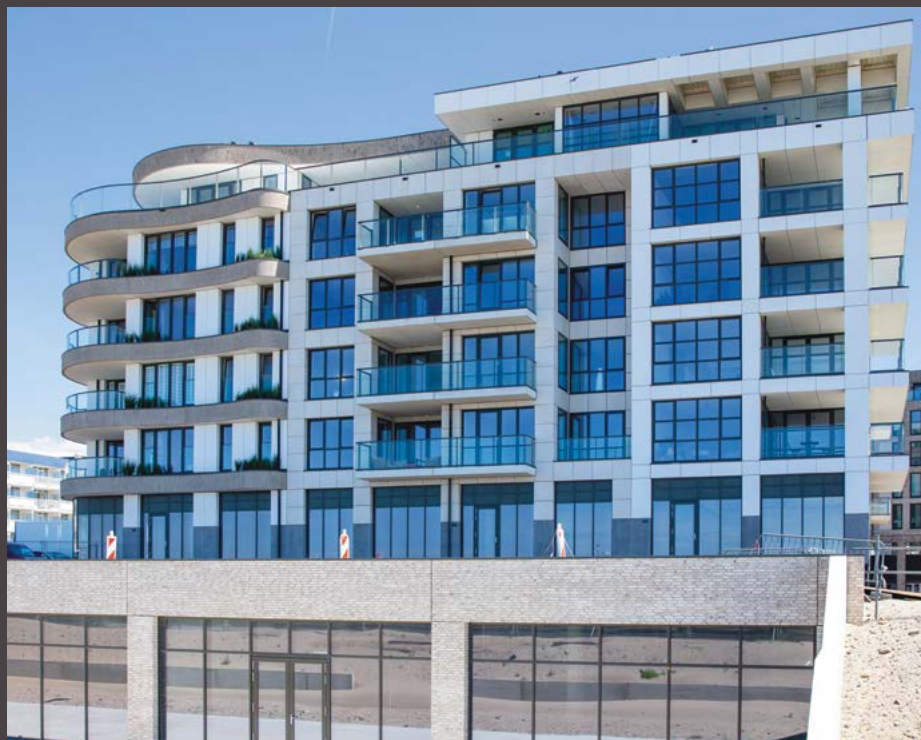

Diamanthorst 183

Ontwerp : Geurst & Schulze architecten

Het huidige Diamantcollege bevindt zich op een terrein dat grotendeels afgesloten is. De bestaande school wordt uitgebreid. De oorspronkelijke gymzaal maakt plaats voor nieuwbouw. Deze wordt tegen het oude gebouw aan gebouwd. In deze nieuwbouw vestigt zich onder andere een basisschool en een kinderdagverblijf.

Door herinrichting van het terrein, dat in eerste instantie zeer gesloten was, zal een meer open situatie ontstaan. Ook wordt er een verbinding met het wijkpark gerealiseerd.

De nieuwbouw borduurt voort op het bestaande gebouw voor wat betreft de geleding van de gevel, de dieptewerking en de keuze van materialen.

Tegelijkertijd heeft de nieuwe school een eigen voorkomen door de alzijdige benadering in plaats van te kiezen voor een schijf-bebouwing. Maar dit wordt ook gerealiseerd door de volumecompositie en door te spelen met de architectuur van het bestaande schoolgebouw. Het geheel is een overtuigend ensemble van bestaande en nieuwe bebouwing.

Het palet van materialen en kleuren is zorgvuldig gekozen. Zorgvuldig op zichzelf en in relatie tot de (oorspronkelijke) architectuur van de wijk Mariahoeve. De bergingen vormen een vanzelfsprekend onderdeel van de inrichting van de buitenruimte rondom het schoolgebouw.

Dintelstraat 46

Ontwerp : Braaksma & Roos Architectenbureau

Op de hoek van de Zwetstraat en de Dintelstraat staat het voormalig bierdepot van de Bredase bierbrouwerij 'De Drie Hoefijzers'. Het complex is aan het begin van de twintigste eeuw gebouwd naar een ontwerp van K. Meijer & H.E.M. Rademaker architecten. Het bestaat uit een kantoorvilla, een koelhuis en een paardenstal. In het koelhuis werd het bier opgeslagen, dat via het spoor of met vrachtwagens uit Breda werd aangevoerd. Boven de opslag bevond zich de ijszolder. Deze bestond uit twee grote betonnen bakken waarin het ijs werd opgeslagen.

Met dit zeer geslaagde plan is het koelhuis getransformeerd tot bakkersruimte met bijbehorende horeca. De ijszolder wordt nu gebruikt voor de opslag van meel, deze wordt met buizen naar de bakkerij in de kelder gevoerd. Aan de straatzijde is in de gesloten gevel een grote poort van staal en glas. Deze vormt een uitnodigende entree.

De nieuwe reclame-uitingen – een uitsteekbord en losse letters tegen het hekwerk op de kapverdieping – verwijzen naar de geschiedenis van het pand en voegen zich goed in het gevelbeeld.

Duinweg 35

Ontwerp : KOW Architecten

Het appartementengebouw vervangt een verzorgingshuis uit de jaren '70 van de vorige eeuw. Anders dan dit verzorgingshuis volgt het nieuwe gebouw, ondanks de forse maat, de structuur van het Van Stolkpark. Aan de straat bevindt zich een tuinmuur, daarachter een tuin en een gelede voorgevel die de rooilijn van de naastgelegen villabebouwing volgt.

Tijdens de besprekingen van het gebouw heeft de commissie steeds de integraliteit van het ontwerp benadrukt. Dit is bereikt door de hiërarchie van voor-, zij- en achtergevels, een sterk kleur- en materialenpalet en een hoogwaardig buiten-ruimteontwerp. Er is niet gekozen voor een kopie van de oorspronkelijke villabebouwing van het Van Stolkpark of de later gerealiseerde buurpanden, maar voor een ontwerp dat op ieder schaalniveau de aandacht voor en de kwaliteit van de historische bebouwing in de omgeving overneemt in een abstracte eigen taal.

Fahrenheitstraat 335

Ontwerp : HVE Architecten

De verandering van de monumentale voormalige haarden- en kachelfabriek is een transformatie, verdichting en invulling in het historische stedelijk weefsel.

De gevel en de kappen aan de Fahrenheitstraat worden hersteld en deels gereconstrueerd.

De oorspronkelijke gevelindeling keert terug.

De aanpassingen en toevoegingen ten behoeve van de nieuwe functie vormen een vanzelfsprekend onderdeel van de gevel. De nieuwbouw aan de Ampèrestraat heeft een hoofdopzet van plint, twee verdiepingen en een kapverdieping. Deze opzet voegt zich goed in de straatwand en ook de architectuur met een verbijzonderde begane grond met de toegang tot het collectieve binnenterrein is passend.

De uitbreiding op het binnenterrein gaat vrijwel geheel schuil achter de monumentale voorgevel en de kappen. De architectuur van deze uitbreiding is eigentijds, een stalen grid met een invulling van metselwerk en glas, maar verwijst ook naar het industriële verleden van de locatie. Ook het (her) gebruik van de historische loods houdt het industriële verleden zichtbaar.

Hellingweg 98

Ontwerp : Studio Komma

Een clubhuis wordt niet vaak beoordeeld door de commissie, laat staan een drijvend clubhuis. Het clubhuis van Jachtclub Scheveningen wordt gerealiseerd in de Tweede Haven, tussen de ligplaatsen voor de boten. Er is lang gesproken over hoe je een gebouw tussen boten ontwerpt. Omdat het gebouw drijft en met de boten meebeweegt met de afwisseling van eb en vloed ligt een maritieme uitstraling voor de hand. Tegelijkertijd functioneert een clubhuis op een geheel eigen manier.

Een belangrijk deel van het clubhuis bevindt zich onder water. Het volume daarboven is grotendeels eenlaags met een geprononceerde dakrand die het clubhuis laag en horizontaal houdt en niet concurreert met de karakteristieke verticaliteit van de masten. De verdieping met aansluitend dakterras is ondergeschikt aan die dakrand ontworpen.

Hellingweg ongd.

Ontwerp : Klunder Architecten

De locatie aan de Kom van de Scheveningse haven met vrij uitzicht richting de Noordzee heeft de plattegrond en de gevels van dit appartementen-gebouw bepaald. Aan de Hellingweg is gekozen voor rechte gevels, aan de zeezijde volgt het gebouw de ronding van de Kom. Bepalend zijn de witte vloer- of balkonranden. De eigenlijke gevel is donker en ligt terug ten opzichte van de randen en valt veel minder op. Belangrijk bij de bespreking van het ontwerp was daarom de vormgeving van de randen. Bijvoorbeeld hoe de scherpte en de kleur bereikt worden, hoe vervuiling voorkomen wordt en hoe toevoegingen als akoestische plafonds of verlichting geïntegreerd worden.

De commissie vraagt bij ieder gebouw aandacht voor de oplossing van installaties. Omdat dit appartementengebouw van grote afstand zichtbaar is, was een onopvallende oplossing in dit geval extra belangrijk.

Herengracht 21

Ontwerp : BBA (Marcel Seelen)

Het voormalige herenhuis aan de Herengracht 21 is begin 1900 gebouwd in de Um 1800-beweging stijl. Het pand is jarenlang in gebruik geweest als kantoor, maar is nu getransformeerd naar zes appartementen. Bij deze transformatie is veel aandacht besteed aan het interieur van dit rijksmonument, aan de buitenzijde is dan ook weinig gewijzigd.

Per verdieping is een appartement gerealiseerd. Uitzondering hierop is de zolder, hier zijn twee appartementen gerealiseerd. Op alle verdiepingen was de oorspronkelijke en-suite verdeling niet meer aanwezig, wel waren achter de verlaagde plafonds de restanten van de oorspronkelijke plafonds verborgen.

In het ontwerp is op een eigentijdse manier de scheiding tussen voor en achterkamer hersteld.

In de zone waar oorspronkelijke de en-suite deuren en kasten aanwezig waren bevinden zich nu de keuken en de garderobe van het appartement.

De badkamer, die grenst aan deze zone, is als een meubelstuk in de achterkamer geplaatst. Hierdoor blijft de oorspronkelijke structuur afleesbaar.

De oorspronkelijke plafonds zijn gerestaureerd en waar nodig gereconstrueerd.

Hollanderstraat 55 en 57

Ontwerp : Studioschaeffer architecten

De twee panden maken deel uit van een architectonisch ensemble in jaren '30 architectuur, binnen een straatwand waar overwegend neorenaissance architectuur voorkomt. Het feit dat het een tweelingpand betreft legitimeert de keuze voor een volwaardige kap. Het toepassen van dakschilden levert een terughoudend beeld op.

Met het voorschild voegt de extra bouwlaag zich als vanzelfsprekend binnen de bestaande straatwand van dit beschermde stadsgezicht. Ogenscheinlijk is het eindbeeld met dakopbouw oorspronkelijk.

Houtrustweg 2A

Ontwerp : Bureau Kroner architecten

In 2017 is op het terrein van de Europese School in Segbroek een kinderdagverblijf gebouwd met een heldere opzet in een eigentijdse architectuurstijl. Nu wordt door dezelfde architect een uitbreiding ontworpen in de vorm van een extra bouwlaag.

Er is bewust gekozen om het gevelconcept van de bestaande architectuur niet door te zetten, maar juist om de verschillende tijdslagen van het gebouw leesbaar te houden door de optopping als een kroonlijst op de bestaande bebouwing vorm te geven. Het toegevoegde volume onderscheidt zich in vorm en materialen van de onderliggende bouwlagen, maar is toch in schaal en ritmiek sterk aan de bestaande architectuur gerelateerd.

Laan van Nieuw Oost-Indië 14-16

Ontwerp : Bureau Kroner architecten

Het plan voorziet in de transformatie van een kenmerkend Post '65 gebouw. Het bestaande kantoorgebouw is verbouwd tot woningen.

Het oorspronkelijke kantoorpand presenteert zich als een robuuste monoliet. Het gevelbeeld wordt echter verzacht door een subtiele gelaagdheid. Zo is het pand opgedeeld in drie ten opzichte van elkaar verspringende, spiegelsymmetrische delen, elk met een andere maat en aan elkaar gekoppeld door middel van balkons. De kap met dakkapellen versterkt het sculpturale karakter.

In het eerste voorstel is getracht om aansluiting te vinden bij de omliggende panden om zo tot een nieuw gevelbeeld te komen. Echter omdat dit pand zo karakteristiek is, is uiteindelijk gekozen om juist meer te proberen de oorspronkelijke kwaliteiten van het gebouw als uitgangspunt te nemen.

Het pand zelf wordt als architectonische eenheid gezien, waarbinnen met relatief kleine aanpassingen het gevelbeeld verder wordt verzacht. Vensters worden verlengd en gewijzigd naar franse balkons en voorzien van witte dorpels die subtiel refereren aan de spekbanden van de naastgelegen neorenaissance architectuur. Door de lichtgrijze kleurstelling van de kozijnen en de donkere kleurstelling van de hekwerken ontstaat een subtiel kleurenpalet dat diepte geeft aan de gevel en het gevelbeeld opfrist.

Laan van Nieuw Oost-Indië 123-127

Ontwerp : Geurst & Schulze architecten

Het bestaande kantoor wordt getransformeerd tot woningen. Aan de zijde van de Laan van Nieuw Oost-Indië wordt naar de straat uitgebreid. Het lage bouwdeel wordt opgetoet en de topverdieping van het hoge bouwdeel uitgevuld. Het volume loopt naar de straat trapsgewijs af en de lengte van het gebouw wordt geleed door inspringende entrees. Zodoende ontstaan een schaal en een profiel die zich goed voegen in de context. Aan de zijde van de De Carpentierstraat worden drielaagse eengezinswoningen toegevoegd.

De voorgestelde kleur van de keramische tegel voor de gevels van de verdiepingen vormt samen met het natuursteen voor de plinten een overtuigend palet. Het geeft het gebouw een eigen voorkomen en zorgt tegelijkertijd voor inbedding in de omgeving.

In een plan als dit wordt duidelijk zichtbaar dat de inpassing van groen in het binnengebied en de overige vergroende delen van het gebouw essentieel zijn voor het totale ontwerp.

Een integraal ontwerp en een goede inpassing van groen wordt steeds belangrijker.

Laan van Nieuw Oost-Indië 179

Ontwerp : Studioschaeffer architecten

Deze dakopbouw is in dit blok de eerste toevoeging. Het bouwblok vormt samen met het appartementenblok aan de Juliana van Stolberglaan de hoekbebouwing van twee belangrijke straten. Ook vormt het de overgang van de verschillende bebouwingstypologieën aan deze straten. Binnen het complex is het trappenhuis een opvallend bouwdeel en het scharnier tussen de twee blokken.

De hoofdvorm een setback met een loggia aan de voorzijde, het doorgaande metselwerk van de rechter zijgevel en de abstracte achtergevel maken de dakopbouw een passende toevoeging.

De subtiele verkenning in de voorgevel aan de linkerzijde maakt een mooie overgang naar een volgende opbouw. Door de opbouw lager te houden dan het kenmerkende trappenhuis, blijft dit als zodanig herkenbaar.

Laan van Poot ongd. ter hoogte van de Tortellaan

Ontwerp : Abels & Partners, Architecten

Aan de duinzijde van de Laan van Poot zullen twee nieuwe vrijstaande woongebouwen verrijzen. De Laan van Poot vormt de grens tussen de in opzet en architectuur eenduidige woonbuurt Vogelwijk en het duinlandschap. Daar waar de laan de wijk in krult, staan enkele in vorm en functie bijzondere gebouwen aan de duinzijde van de laan. Deze woongebouwen voegen zich in opzet en in vormgeving goed naar de structuur en karakteristiek van de wijk, een gemeentelijk beschermd stadsgezicht.

De grens tussen de woonbebouwing en de bijzondere gebouwen in het duinlandschap is ook herkenbaar in de kleurstelling van het metselwerk van de bebouwing: rood zijn de woningen aan de ene zijde en lichter, bruiner de bijzondere bebouwing aan de andere zijde. De nu voorgestelde nieuwbouw aan de zijde van de bijzondere bebouwing voegt zich daar met de gemêleerde rode en bruine steen, de grijze accentsteen en de roodkleurige voeg goed naar.

De uitkragende balkons zijn door de opzet en de vanzelfsprekende aansluiting op het metselwerk met een doorlopende staande rollaag duidelijk deel van de bouwmassa. Dit maakt de transparante vormgeving van de balustraden ervan mogelijk. De inrichting van de ruimte rondom de bebouwing is in dit geval bepalend voor de inpassing ervan in deze beschermde omgeving.

Leyweg ongd. – Erasmusveld

Ontwerp : Workshop architecten

Dit deel van de Leyweg verbindt Den Haag Zuidwest met Wateringse Veld via het groene, landelijke Erasmusveld. Deze strook met natuur, volkstuinten en sportvelden wordt langzaam aan bebouwd met meer en minder traditionele woningbouw. Dit appartementengebouw is een van de vernieuwende voorbeelden.

De hoofdvorm is een vierkant en ligt vrij in het groen. Binnen dat vierkant is sprake van een complexe volume-opbouw en architectuur, maar door de eenduidige toepassing van materialen en details ontstaat een heldere en sterke eenheid. In het groen staat één gebouw.

Madepolderweg ongd. hoek Madesteinweg – De Vroon

Ontwerp : Vanschagen Architecten

Het appartementenblok met collectieve voorzieningen en inpandig parkeren sluit in massa-opbouw en opzet goed aan bij de naastgelegen school. In uitwerking voegt het zich naadloos in de uitgangspunten van het Beeldkwaliteitsplan voor dit deel van Vroondaal-Zuid.

Het plan levert een mooi en rustig beeld op. De entree aan de Bertrand Russellaan is logisch en de insnoering aan de Madepolderweg geleed het volume, waardoor het gebouw zich goed voegt in de voorzieningenstrip aan de Madepolderweg.

Het plan is zorgvuldig in zijn uitwerking en verfijnd in zijn metselwerkdetailering. Samen met het groene inrichtingsplan zorgt het voor een solide inpassing in zijn omgeving.

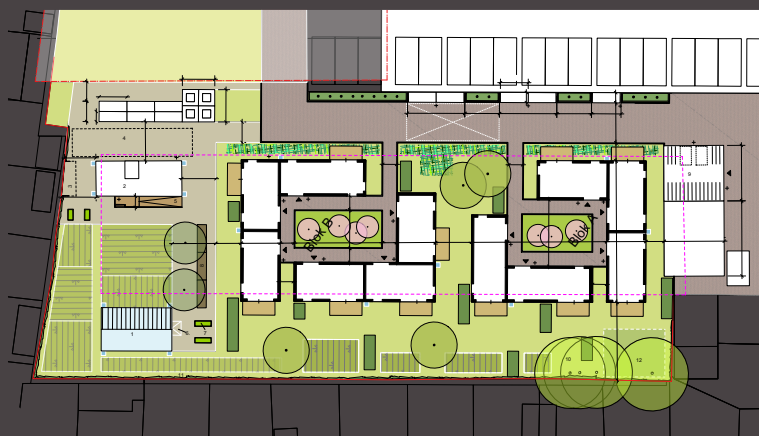

Nieuw-Rozenburgstraat ongd.

Ontwerp : Rijnboutt en Maat Feeling Home

De ruimte tussen de nieuwbouw aan de Oude Haagweg en de vooroorlogse bebouwing van de Notenbuurt wordt ingericht als (moes)tuin. Daarin wordt tuinbebouwing gerealiseerd zoals een berging en een kas, maar ook een elftal (de eerste fase) 'tiny houses'. De architect en de commissie hebben veel gesproken over de configuratie en de inpassing van de elf houten huisjes. Uiteindelijk zijn twee hofjes ontstaan, aan de binnenzijde beschut en aan de buitenzijde zo vrij mogelijk in het groen.

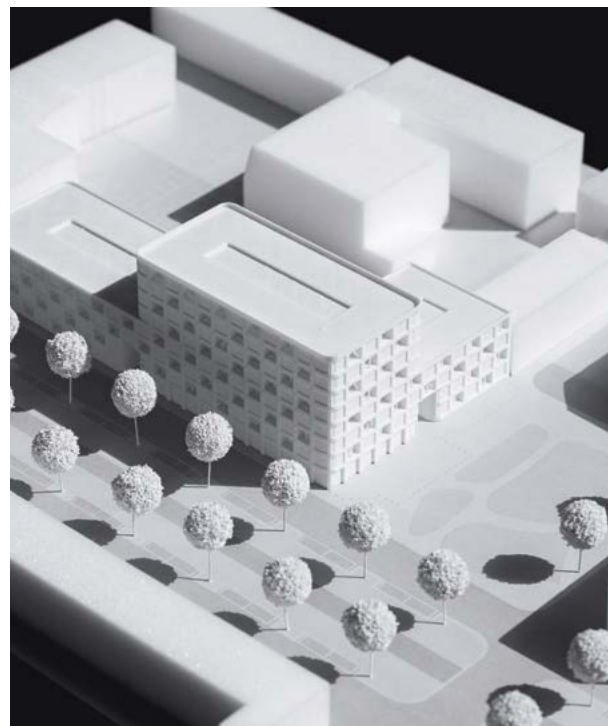

Noordpolderkade 163

Ontwerp : Team Paul de Vroom + Studio Sputnik

Het ontwerp is een vanzelfsprekend accent in dit bouwblok en in deze omgeving, aan het plein. De beeldbepalende ronde hoeken, met gebogen glas, en de alzijdigheid dragen daaraan bij. Dit resulteert in een overtuigend, bijzonder en sterk gebouw. De kwaliteit van het gevelprincipe wordt voortgezet in de detaillering.

De materiaalkeuze is zorgvuldig afgestemd op de omgeving. De baksteen en ook de andere gevelmaterialen vormen een samenhangend palet, ondersteunen het ontwerp en maken er een iconisch geheel van.

.25

Orchideestraat 26

Ontwerp : Architect & bureau Ernst Manger

Deze dakopbouw is de laatste in dit blok en sluit in volume, uitwerking, detaillering en kleurstelling – kortom in álle opzichten – aan bij de eerder vergunde en gerealiseerde dakopbouwen op het bouwblok.

De nieuwe laag is geen exacte kopie van de onderliggende laag, maar voegt aan het gevelbeeld een eigen ritmiek en een inpanidige buitenruimte toe. Het resultaat is een zeer geslaagd geheel dat oorspronkelijk lijkt te zijn ontworpen en de straat 'af' lijkt te maken.

Perenstraat 103

Ontwerp : Studioschaeffer architecten

Dit blok kent een bijzondere plasticiteit ter plaatse van de portieken: de gevels liggen hier over twee bouwlagen terug. Deze straat wordt bovendien gekenmerkt door een zeer geprononceerde daklijn die in alle blokken aan weerszijden van de straat terug komt.

Het bestemmingsplan laat op alle blokken een dakopbouw toe, maar op sommige delen aan de overzijde dienen deze met een setback te worden gerealiseerd. Ten behoeve van het behoud van de symmetrie in het gevelbeeld is ook hier gekozen voor een setback en behoud van de kenmerkende bestaande dakrand. De setback komt in maat overeen met de reeds bestaande sprong in de gevellijn. De nieuwe dakrand is in maat ondergeschikt aan de bestaande dakrand en wordt ter plaatse van de penanten onderbroken. Dit levert bij (toekomstige) herhaling een duidelijke, maar ondergeschikte, repetitie op.

Plaats ongd. – Johan de Witt

Ontwerp : Ingenieursbureau Den Haag

Met de herinrichting van de Plaats is ook het monumentale standbeeld van Johan de Witt (1625-1672), de belangrijkste politicus van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, gewijzigd. Het monument is onderdeel geworden van het totale ontwerp van de herinrichting.

Het standbeeld wordt verplaatst en opgetild. Het gehele beeld (inclusief sokkel) wordt op een nieuw basement gezet. Het cirkelvormige element van het basement zorgt er voor dat het monument meer benadrukt wordt. Het beeld heeft nu een prominenter plaats op het plein en is meer bepalend voor het aanzicht van de Plaats.

Prinses Beatrixlaan 5

Ontwerp : Maaq Signing & Interior

In Den Haag verschijnen steeds meer bedrijfsverzamelgebouwen. Het toevoegen van reclame-uitingen is bij dergelijke gebouwen een dilemma. Bij een bedrijfsverzamelgebouw is in beginsel de naam van het gebouw de primaire reclamedrager. De namen van de verschillende ondernemingen die gehuisvest zijn in het gebouw kunnen dan op een gemeenschappelijke reclamedrager worden aangebracht.

De reclame-uiting bij Prinses Beatrixlaan 5 is een zeer geslaagd voorbeeld van een gezamenlijke reclamedrager nabij de entree van het gebouw. Deze reclamezuil is in vormgeving gerelateerd aan het bedrijfsverzamelgebouw, waardoor een samenhangend beeld ontstaat.

Door op deze wijze de verschillende bedrijven kenbaar te maken, wordt een wildgroei aan reclame-uitingen op de gevels voorkomen.

Rijswijkseweg 17

Ontwerp : KCAP

Op de hoek van de Rijswijkseweg en de Waldorpstraat staat het voormalig stationspostkantoor. Het pand is gebouwd naar een ontwerp van toenmalig rijksbouwmeester G.C. Bremer. In 1940 werd begonnen met de bouw, na een bouwstop tijdens de oorlogsjaren is het pand in 1949 opgeleverd. Toen het pand aan het einde van de twintigste eeuw de functie van postkantoor verloor is het getransformeerd tot een kantoorgebouw. Tijdens deze transformatie zijn de hoge postsorteerruimtes voorzien van een tussenvloer om ruimte te bieden aan een parkeergarage en kantoorruimtes.

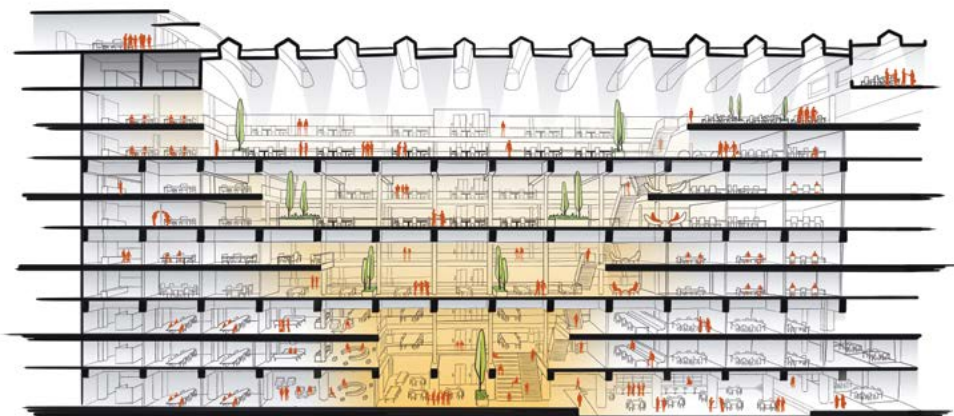
In dit voormalige stationspostkantoor wil PostNL zijn nieuwe hoofdkantoor realiseren. KCAP heeft een ontwerp gemaakt voor een duurzaam kantoorgebouw. Hiervoor is het inbouwpakket uit het einde van de twintigste eeuw compleet verwijderd en vervangen door een nieuw inbouwpakket.

Centraal in het gebouw is een grote vide gemaakt, die naar boven toe steeds groter wordt. De oorspronkelijke draagconstructie is hierbij intact gelaten.

Ten behoeve van de kantoorruimtes op de toegevoegde verdiepingen zijn er in de gevel nieuwe gevelopeningen aangebracht. Om de monumentale vliesgevel van glazen bouwstenen zoveel mogelijk te respecteren liggen deze gevelopeningen in het vlak van de glazen bouwstenen. In het dak van het pand zijn de oorspronkelijke lichtstraten weer in ere hersteld.

Om het pand te verduurzamen is de bestaande gevel aan de binnenzijde voorzien van een extra glazen gevelwand. Op sommige plekken springt deze tweede gevel terug om ruimte te bieden aan zogenaamde wintertuinen.

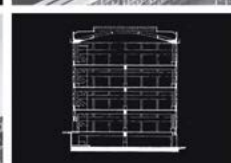
Bestaande situatie gebouw

Nieuwe vloeren toevoegen in gebouw

Verticale verbindingen maken en atrium

Rozenstraat 46

Ontwerp : Studioschaeffer architecten

Een extra bouwlaag op een woning met een kap is vaak niet mogelijk en indien toegestaan vormt het ontwerp doorgaans een grote uitdaging. Het voorgestelde ontwerp toont aan dat, hoewel de ontwerpopgave gecompliceerd is, er een overtuigend eindbeeld kan ontstaan. Het bestaande bouwblok kenmerkt zich door een tweelaagse, sterk horizontaal gelede architectuur met een flauwe kap ingesloten tussen twee 'boekensteunen'.

De voorgestelde opbouw heeft de vorm van een gemetselde setback als gecentreerd volume op het bestaande dak met flauwe kap. Bij het voortzetten van de opbouw op dit bouwblok doet een dergelijke toevoeging recht aan de onderliggende hoogwaardige architectuur en maakt het concept van de boekensteunen nog krachtiger. Tevens blijft de bestaande rijke en geprononceerde dakrand intact. De opbouw is in hoogte gedrukt en manifesteert zich als een transparante 'lantaarn' met een reeks van ramen tussen de dakranden van de twee flauwe daken.

Saturnusstraat ongd. – Frank is een Binck

Ontwerp : Studio Leon Thier en HVE Architecten

Dit project, ingeklemd tussen de Saturnusstraat, de Melkwegstraat en een van de havens van de Binckhorst, is een interessante combinatie van hergebruik en nieuwbouw. Aan de haven wordt een gebouw van architect Van Klingerén opgebouwd. Dit gebouw dat oorspronkelijk naast landhuis Ockenburgh stond, is ontmanteld en opgeslagen. Ook een opgeslagen gevelkunstwerk van Pierre van Soest vindt hier een nieuwe bestemming. Het wordt geïncorporeerd in de nieuwe inrichting van de begane grond. De nieuwbouw heeft een gridgevel die verwijst naar het gebouw van Van Klingerén, zowel naar de industriële skeletstructuur als naar de karakteristieke donkere kleur. Het gebouw omarmt een parkeergarage. De auto's daarin worden aan het zicht onttrokken door een groene gevel en een tuin op het dak.

In dit project – dat de naam 'Frank is een Binck' (naar Frank van Klingerén) kreeg – smelten industrieel verleden, hergebruik, contextuele nieuwbouw en vergroening van gebouwen samen in een complex dat bijna vanzelfsprekend in de Binckhorst past.

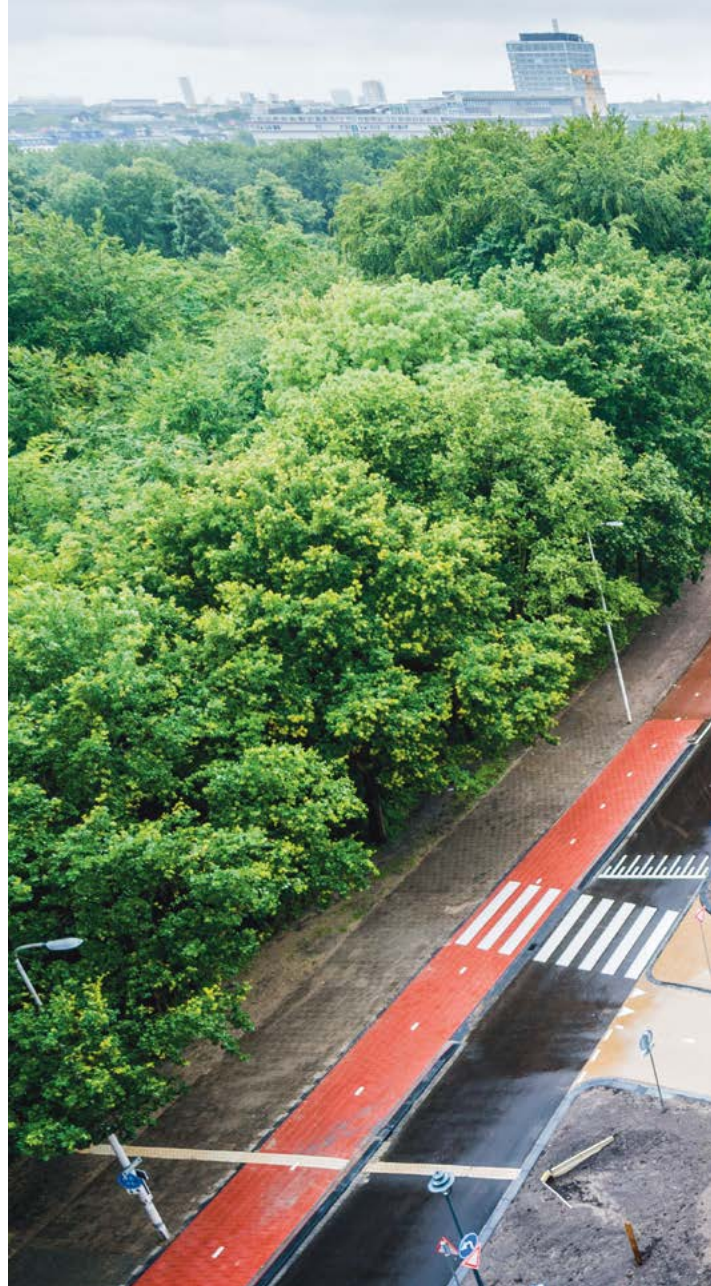
Utrechtsebaan/Boslaan

Ontwerp : Ingenieursbureau Den Haag

Om het groen van de Koekamp en het Malieveld te verbinden met het Haagse Bos is een ontwerp gemaakt voor een breder viaduct achter de Malietoren. Op dit viaduct bevinden zich een groenzone en een nieuwe route voor langzaam verkeer. Omdat de rand van het viaduct de mond van de Utrechtsebaan vormt – voor verkeer dat de stad verlaat – is vooral gesproken over de benodigde toevoeging aan de bestaande tunnelbak van de Utrechtsebaan.

De nieuwe rand is ontworpen met een lichte glooiing om de groene verbinding optisch te verbreden en om de rand als 'nieuw' te herkennen. Tegelijkertijd sluit het beton van de nieuwe rand aan bij de bestaande tunnelbak, waardoor een overtuigende tunnelmond ontstaat.

Van Speijkstraat 47A

Ontwerp : Ontwerp: Studioschaeffer architecten

Met deze dubbele opbouw wordt een bestaande uitsparing, in deze voor het Zeeheldenkwartier zo kenmerkende neorenaissance gevelwand, dichtgezet.

Het eenduidige, eigentijds vormgegeven ontwerp werkt in hoogte en uitwerking goed als verbindend element en voegt zich naar de bestaande structuur. Door een minimale setback blijft het oorspronkelijke silhouet goed afleesbaar. De materiaalkeuze, detaillering en kleurstelling is zorgvuldig en consistent.

Waldeck Pymontkade 872

Ontwerp : Bos | Hofman | Architecten combinatie

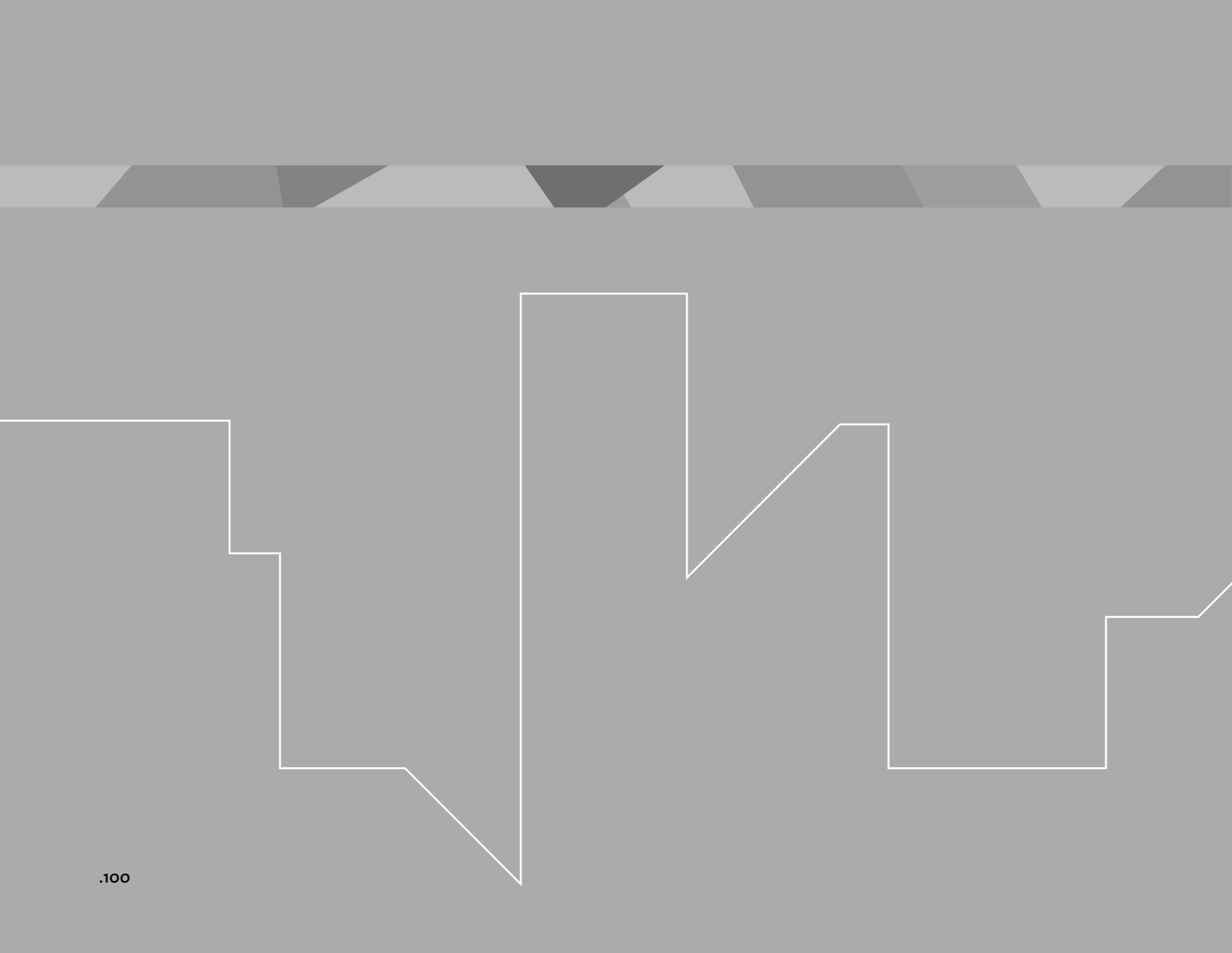
Het bestaande kantoorgebouw, een intermediair tussen het monumentale pand op de hoek Waldeck Pymontkade/Laan van Meerdervoort en het grootschalige woongebouw aan de rechterzijde, wordt getransformeerd tot appartementengebouw.

De nieuwe gevels versterken de functie van intermediair door de volumeopbouw en door de toegepaste materialen. Zo versterken de steenrode invullingen van het gevelgrid de relatie met het monumentale hoekpand en verwijst het betonnen grid met geïntegreerde balkons naar de abstractie van het rechter buurpand.

+ Terugblik 2015-2018

1	Catsheuvel 4-18	94
2	Duchattelstraat 1	95
3	Kamperfoeliestraat 2A2B	96
4	Kapelweg 18	97
5	Passage 6-8-10, Buitenhof 4-5-6 en 8	98
6	Rijslag 17, 19 en 21	99
7	Rotterdamsebaan	100
8	Thérèse Schwartzestraat 15D	101

1

Catsheuvel 4-18 – Toren van Oud

Ontwerp : Architectenkombinatie Bos Hofman en Archipelontwerpers

2

Duchattelstraat 1

Ontwerp : Atelier van Wengerden

3

Kamperfoeliestraat 2A/2B – Nieuw Eykenduynen

Ontwerp : PKW

4

Kapelweg 18 – Paviljoen

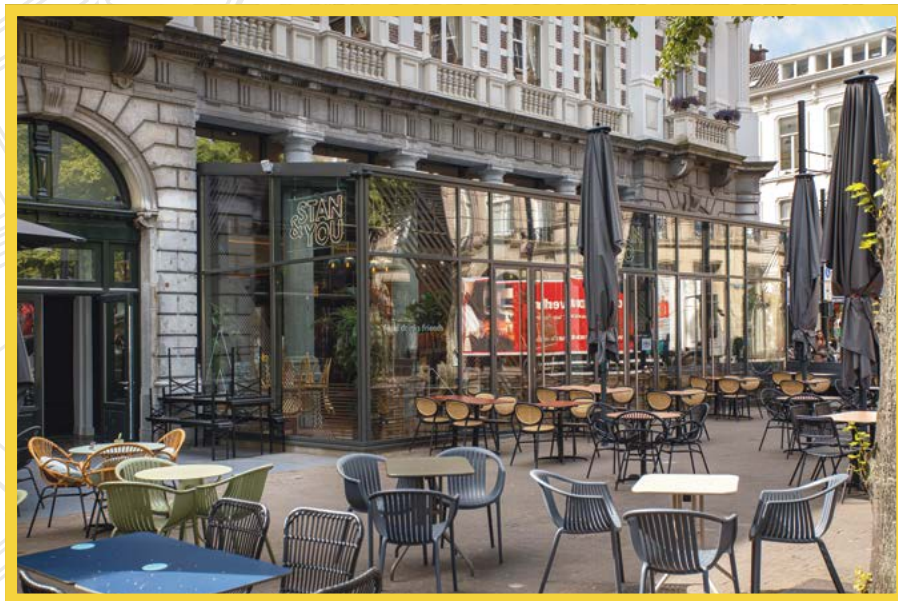
Ontwerp : Claudia van Leest

5

Passage 6-8-10, Buitenhof 4-5-6 en 8

Ontwerp : Kentie en Partners Architecten BV

6

Rijslag 17, 19 en 21 – Het Volle Leven

Ontwerp : HVE Architecten

7

Rotterdamsebaan

Ontwerp : Combinatie Rotterdamsebaan

Fotograaf: Jurriaan Brobbel

8

Thérèse Schwartzstraat 15D – Julia's Park

Ontwerp : Bureau voor Stedebouw en Architectuur Wim de Bruijn

Cijfers

Adviezen commissie

Jaartal	Totaal
2019	583
2020	723

Adviezen ambtelijk of voorbereid door de afdeling

Jaartal	Totaal
2019	2736
2020	2432

Collegiale overleggen

Jaartal	Commissie	Afdeling	MZ-overleg	WSO
2019	138	88	99	31
2020	118	*	114	39

** Vanwege de coronamaatregelen heeft de afdeling bouwplannen per telefoon, mail en online besproken*

MZ-overleg: intern overleg tussen Monumentenzorg en de Monumentencommissie

WSO: intern overleg tussen Welstandscommissie en de afdeling Stedenbouw en Planologie

